

Ett musiklyft för Sverige – så kan det ”det svenska musikundret” räddas

Framgångarna för svenskt musikliv, såväl inom klassisk musik, jazz och folkmusik som inom populärmusiken, vilar på att många blir musikintresserade tidigt i livet. Tidig introduktion till musiken samt relevanta utbildningsmöjligheter är avgörande för kompetensförsörjningen till musiklivet och därmed för musikexporten och hela det svenska musikundret.

Flera års urholkning av anslag till den högre musikutbildningen och ett i praktiken krympande utrymme för musik i den kommunala kulturskolan har i kombination med musikämnets allt mindre roll i grund- och gymnasieskolan skapat allvarliga brister i musikens utbildningskedja. Dessa försvårar rekryteringen av professionella musiker till orkestrar och leder till ett lägre intresse för exempelvis deltagande i körer, band eller orkestrar runt om i landet.

För att säkra kompetensförsörjningen till musiklivet behöver därför musikens roll i det svenska utbildningssystemet stärkas – hela vägen från förskola till högre musikutbildning. Det inkluderar kulturskolan, grund- och gymnasieskolan samt folkhögskolor och andra förberedande utbildningar.

Dessa långsiktiga utmaningar kräver förändringar på flera nivåer. På sikt behöver läroplaner för förskola, grund- och gymnasieskola revideras, kulturskolan behöver bättre förutsättningar att bedriva både bred och specialiserad musikutbildning, lärarutbildningarna behöver ytterligare musikinslag liksom lärarnas löpande fortbildning. Dessutom behöver finansiering och dimensionering av den högre musikutbildningen ses över.

I detta dokument presenterar Kungl. Musikaliska Akademien, Svensk Scenkonst och Kungl. Musikhögskolan konkreta reformförslag på sex områden för att stärka musikens roll i det svenska utbildningssystemet, samlade under parollen – Ett musiklyft för Sverige. Med dessa förslag kan vi säkra återväxten av svenska musiker och därmed rädda ”det svenska musikundret”.

1. Stärk kulturskolan

Kulturskolan lägger grunden för både musikutövande och ett brett framtida intresse för musik. Vi ser mycket positivt på att kulturskolans utbud breddats med flera konstformer, men är bekymrade över att inte nya resurser tillförts i tillräcklig omfattning. Det betyder att undervisning för elever inom musik har minskats på ett oroväckande vis.

- Stärk kommunernas möjlighet att erbjuda kulturskola. För detta krävs ett tydligt uppdrag där kulturskolan ska bidra till musikkivets kompetensförsörjning samt att såväl bredd- som spetsutbildning ska erbjudas på musikområdet.
- Stärk samordningen mellan skola och kulturskola för att främja likvärdigt deltagande i hela landet. Att tillåta och vid behov underlätta deltagande i kulturskolan under skoldagen är avgörande för likvärdigt deltagande.
- Tillför resurser till och stärk samordningen av spetsutbildningar i kulturskolan i hela landet, genom ökade bidrag från Kulturrådet och fler kommunsamarbeten. Se även över möjligheterna till ökad regional samverkan och samordning. Regional kulturverksamhet bör premieras med ökad nationell finansiering.

2. Stärk de estetiska ämnens roll i skolan

Musik och andra estetiska ämnen har förlorat i betydelse de senaste åren, särskilt på gymnasial nivå, men också i förskola och grundskola. Detta trots att forskning visar att exempelvis musik, förutom att vara ett kunskapsbärande ämne i egen rätt, stärker inläring i andra ämnen.

Enligt ASSITEJS rapport "Spelar mindre roll? – En rapport om den ojämlika fördelningen av scenkonst till barn och unga i skolan"¹ finns idag ingen samlad nationell uppföljande statistik över vilka barn som får, och vilka som inte får, scenkonst- och andra kulturupplevelser i skolan. Däremot visar Myndigheten för Kulturanalys undersökning att barn och ungas kulturupplevelser i hög grad påverkas av socioekonomisk bakgrund. Kulturpolitiken bör använda sig av skolans möjligheter att utjämna dessa orättvisor i arbetet för att "särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur".

Rapporten bygger på en enkätundersökning som visar att drygt en fjärdedel av kommunerna inte kan, eller inte vill, visa att grundskoleeleverna får ta del av en enda scenkonstföreställning under skoltiden. Bland de kommuner som erbjuder scenkonstupplevelser för sina elever varierar frekvensen brett, mellan en gång per stadium till mer än en gång per år.

- Inför estetiska ämnen i förskolans läroplan.
- Gör estetiska ämnen åter obligatoriska på gymnasiet.
- Möjliggör att estetiska ämnen ger meritpoäng vid ansökan till högre utbildning.
- Ställ krav på en miniminivå av tillgång till professionell scenkonst i utförandet av läroplanerna för både grundskola och gymnasieskola i kommuner i hela landet.
- Öka resurserna till de estetiska gymnasieprogrammen med inriktning musik.

---

¹ <https://assitej.se/www3/SpelarmindrerollRapportASSITEJSverige.pdf>

3. Premiera folkhögskolor som förbereder för högre musikutbildning

Det finns ett stort utbud av musikutbildningar vid landets folkhögskolor, där några tydligt fyller funktionen som förberedande utbildning inför högre musikutbildning. Dessa folkhögskolor är en avgörande länk i utbildningskedjan.

- För en sammanhållen utbildningskedja som genererar yrkesmusiker i Sverige behöver de folkhögskolor som fungerar som förberedande utbildningar inför högre musikutbildning premieras och ges särskilda resurser. Det kan till exempel göras genom ett riktat regeringsuppdrag för spetsutbildning inom musik.

4. Inför ett preparandår inom högre musikutbildning

Ett komplement eller alternativ till förberedande studier vid folkhögskolor är införandet av ett preparandår inom högre musikutbildning, likt det tekniska basåret. Kungliga Musikhögskolan har rätt att ge poänggivande preparandår men behöver ökad finansiering för att kunna erbjuda detta. Ett preparandår möjliggör för blivande musikstudenter att tillgodogöra sig den kompetens de inte har hunnit med under gymnasietiden och kan därmed bidra till breddad rekrytering. Det kan till exempel vara lämpligt för dem som musicerat parallellt med att de gått andra program än de estetiska eller genom estetiskt program funnit en väg in till musiken som yrke.

- På motsvarande sätt som flera lärosäten ger tekniskt- och naturvetenskapligt basår bör musikhögskolorna ges resurser för att kunna erbjuda ett preparandår för grundläggande musikutbildning. Preparandåret skulle kunna ges i samarbete med folkhögskolor eller andra utbildningsanordnare, men administreras och kvalitetssäkras av lärosätena.

5. Stärk lärare i musikämnet

Förskolelärare och lärare i grundskolan (såväl befintliga som blivande) behöver stärkas så att de känner sig trygga i att bedriva och använda musik som en del i den pedagogiska verksamheten.

- Musikundervisningen på förskolläraryrket och grundskolläraryrket för tidiga år behöver stärkas på alla lärosäten.
- Ge befintliga lärare resurser och den fortbildning som krävs för att de ska kunna integrera estetiska ämnen i lärandet.
- Inför krav på ämnesläraryrket i musik för hela grundskolan, med lägst 90 högskolepoäng ämneskunskap för behörighet.

- Inför estetiska ämnen som programgemensamt ämne på gymnasiets Barn- och ungdomsprogram.
- Ställ krav på kandidatexamen inom huvudområdet musik med relevanta ämnesstudier för att antas till KPU för ämneslärarexamen i undervisningsämnet musik för grund- och gymnasieskolan.

6. Öka högskolans ersättningar för musikområdet

För att säkra en inhemsk kompetensförsörjning av musiker till Sveriges scener krävs en substantiell förstärkning av den högre musikutbildningen. Små grupper, enskild undervisning, stort behov av lärarledd undervisning och en omfattande infrastruktur gör musikutbildningar resurskrävande. Sedan 1990-talet har ersättningen för utbildning vid landets universitet och högskolor urholkats, delvis på grund av det så kallade produktivitetsavdraget. En uppräknig av ersättningen som understiger höjningar av hyra, löner etc. leder därmed automatiskt till färre undervisningstimmar.

- Höj lärosätenas ersättning per student för musikområdet för att återställa undervisningen till den nivå som gällde på 1980-talet.